

2. Постанова ВРУ «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Шляхи реформування охорони здоров'я та медичне страхування в Україні" від 21.10.2009 № 1651-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1651-17>
3. Залетов А. Страхування в системі здравоохоронення: текущі тенденції і перспективи [Електронний ресурс] / А. Залетов. – Режим доступу: <http://www.prostobank.ua>.
4. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
5. Говорушко Т.А. Страхувальні послуги : підручник / Т.А. Говорушко. – К. : Центр учбової літератури. – 2011. – 376 с.
6. Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування. Новини. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>.
7. Окунський А.Р. Медичне страхування в Україні: проблеми і перспективи. / А.Р. Окунський // Медичне право України: проблеми встановлення та розвитку [Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції]. – Львів. – 19-20.04.2007. – С. 203-209.
8. Програма Президента України «Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» від 02.06.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main>.
9. Законопроект "Об общеобязательном государственном медстраховании" противоречит развитию ГЧП в сфере здравоохранения – ЛСОУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/news/13/04/09/29123>.
10. Рогова Д. Медицинское страхование как элемент эффективной мотивации персонала [Електронний ресурс] / Д. Рогова. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/13/02/01/4575>.
11. Консолідовані звітні дані по страховому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/734.html>.

УДК 338. 001. 36

Фарат О.В.,
к.е.н., доцент кафедри екологічної політики
та менеджменту природоохоронної діяльності
Національний університет «Львівська політехніка»

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ГАЛУЗЕЙ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. В галузях національного господарства на сучасному етапі економічного розвитку країни спостерігається недоотримання капіталовкладень та скорочення державного фінансування інвестиційних процесів. Інвестиційні вкладення, які надходять із зовнішнього економічного простору не відповідають нагальним потребам економіки, а їх розміри залишаються незначними.

Внаслідок зниження темпу росту інвестицій відновлюється попередня експортоорієнтована модель економічного зростання, знижуються темпи розвитку науково-технічних процесів та виробництва, погіршується інвестиційний клімат в країні, застарілі технології залишаються незмінними [4].

Зростання інвестиційної привабливості є основним завданням будь-якої країни, для залучення іноземних вкладень та розвитку галузей національного господарства. В Україні кошти, якими володіють вітчизняні підприємства є мізерними, тому такими важливими є капіталовкладення іноземних інвесторів.

Отже, з огляду на зазначене, визначається актуальність проблеми інвестиційної привабливості галузей національного господарства України на світових теренах [5].

Не менш важливим є питання забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в країні для перспективного розвитку економіки. Інвестиційна привабливість визначається такими аспектами, як наявність значних ринків збуту; наявність дешевої робочої сили; сприятливе стратегічне розміщення [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням щодо проблем інвестиційної привабливості галузей національного господарства України, сучасного стану інвестиційного клімату, шляхам поліпшення інвестиційної діяльності, перспективного розвитку інвестиційних процесів та

виявлення їх впливу на структурні зрушення в економіці України присвячені праці таких вчених, як О.І. Дацій, В.Г., Горник [3], М.Х. Корецький [8], О.В. Михайловська [7], Л.М. Овденко [5], О.С. Ривак [10], К.В. Сидоренко, О.В. Чернюк [11] та багато інших. До проблем, які потребують подальшого вирішення можна віднести наступні: пошук джерел щодо залучення прямих інвестиційних вкладень в пріоритетні галузі економіки; створення ефективної системи законодавчого регулювання інвестиційної діяльності; забезпечення прозорості здійснення капітальних вкладень тощо.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення інвестиційної привабливості галузей національного господарства в сучасних умовах економічного розвитку України та перспектив розвитку інвестиційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття інвестиційної привабливості галузей національного господарства має різні трактування, найприйнятнішими слід вважати наступні.

На думку авторів О.І. Дація та В.Г. Горника, інвестиційна привабливість – це узагальнююча характеристика, яка відображає всі переваги та недоліки для інвестора в об'єкті інвестування. В результаті дослідження характеристик переваг та недоліків формується рівень інвестиційної привабливості галузей та економіки [3].

О.В. Михайловська у своїх працях інвестиційну привабливість галузей національного господарства, визначає як інтегральний показник, що об'єднує характеристику кожного виду галузі із сторони ефективності функціонування та рентабельності. Для оцінки сучасного стану інвестиційної привабливості та її прогнозування використовують такі принципи:

- рівень перспективного розвитку, рентабельність діяльності підприємств окремих галузей та їх динаміка;
- інвестиційний клімат в галузі та рівень інвестиційного ризику [7].

Як стверджує О.С. Ривак, інвестиційну привабливість відображає ринок капіталу, економічні важелі якого можуть приводити до похвалення інвестиційних процесів в галузях. У зв'язку з цим автор наголошує, що галузі національного господарства поділяються на дві групи:

- перша група – це ті, які виробляють матеріальні блага безпосередньо у речовій формі (промисловість, будівництво, сільське господарство, торгівля та громадське харчування, видобувні галузі та інші).

- друга група – це галузі, які надають послуги. У процесі виробництва послуг діяльність людини задовольняє потреби суспільства [10].

Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність», інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [1].

Розподіл галузей національного господарства за інвестиційною привабливістю показано у табл.1.

Таблиця 1

Інвестиційна привабливість галузей національного господарства України

Групи галузей за інвестиційною привабливістю	Перелік галузей промисловості за окремими групами
1. Пріоритетні за рівнем інвестиційної привабливості	1.1. Металургія (кольорова і чорна) 1.2. Обслуговування населення 1.3. Торгівля
2. З достатньо високою інвестиційною привабливістю	2.1. Нафтодобувна і газова промисловість 2.2. Машинобудування і металообробка 2.3. Цементна промисловість 2.4. Виноробна промисловість
3. З середньою інвестиційною привабливістю	3.1. Хімічна і нафтохімічна промисловість 3.2. Виробництво збірного залізобетону 3.3. Вовняна промисловість 3.4. Виробництво плодоовочевих консервів 3.5. Масложирова промисловість
4. З низькою інвестиційною привабливістю	4.1. Вугільна промисловість 4.2. Електроенергетика

Джерело: [7]

Згідно Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», пріоритетні галузі національного господарства – це галузі, діяльність яких спрямована на реалізацію пріоритетних напрямів інноваційної діяльності [2]. Відповідно до табл.1, в Україні такими галузями є металургія, обслуговування населення та торгівля.

Згідно з даними Державного комітету статистики за 2012р., загальний обсяг інвестицій у підприємства та державні організації становить 263,7 млрд. грн. з усіх джерел фінансування, що на 8,3% більше від обсягу капітальних інвестицій попереднього року [6].

Найбільшу частку інвестицій – 97,0% загального обсягу вкладено в будівлі споруди, обладнання та транспортні засоби і лише 3% – у нематеріальні активи. Розподіл капітальних вкладень за джерелами фінансування відображено на рис.1.

Рис.1. Структура капітальних інвестицій

Джерело: [8]

Отже, головним джерелом фінансування інвестиційних вкладів залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 59,2% загального обсягу. Найменша частка припадає на кошти місцевих бюджетів 3,2%.

Загальний обсяг капітальних інвестицій за 2012 рік та їх динаміка у порівнянні з 2011р. наведена у табл.2.

Таблиця 2

Обсяг капітальних інвестицій за регіонами України у 2011-2012 рр.

Регіони України	Освоєння капітальних інвестицій за січень-грудень 2012 р.		січень-грудень 2012 р. у % до січня-грудня 2011 р.
	млн. грн.	у % до січня-грудня 2011 р.	
1	2	3	4
Україна	263727,7	108,3	118,9
АР Крим	17576,8	107,9	256,6
Вінницька	4901	100,9	128
Волинська	3180,2	121,4	124,8
Дніпропетровська	20456,2	93,9	122,3
Донецька	30068,8	112,4	153,5
Житомирська	2539,2	110,1	88,9
Закарпатська	2518,8	81,4	134,3
Запорізька	6261,7	101,6	70,4
Івано-Франківська	4976,6	114,2	87,8
Київська	19375,8	118,2	130,9
Кіровоградська	4376,7	122	144,6
Луганська	7839,4	123,6	114,6
Львівська	9992,5	86,8	120,5
Миколаївська	4166,4	102,3	88,4
Одеська	13230,3	153,5	82,1
Полтавська	10190,5	143,3	103
Рівненська	2671,6	105,5	117,4
Сумська	2695,7	101,7	113,7
Тернопільська	3159,9	121,7	112,6
Харківська	13516,1	114,2	141,5

продовження табл. 2

1	2	3	4
Херсонська	2287,9	87,9	129,8
Хмельницька	3282,6	92,8	105,8
Черкаська	3373,4	118	97,7
Чернівецька	2131,2	111,8	95,9
Чернігівська	2470,2	108	118,4
м. Київ	64552	102,4	108,3
м. Севастополь	1936,2	112	90,4

Джерело: [9]

Аналізуючи дані табл.2, можна стверджувати, що основні капітальні вкладення спрямовуються в такі регіони як АР Крим, Донецька, Дніпропетровська, Київська, Одеська, Полтавська, Харківська області, м.Київ. Натомість найменш інвестиційно привабливими регіонами є Сумська, Рівненська, Чернівецька, Чернігівська, Закарпатська, Житомирська області [9].

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України інформує, що найбільшу частку капітальних інвестицій (36,0%) освоєно підприємствами промислових видів діяльності, обсяги яких порівняно з 2011р. зросли на 7,1%.

Розмір збільшення обсягів інвестиційних вкладень у галузі національного господарства за 2012 рік порівняно з попереднім періодом можна розглянути на рис.2.

Рис. 2. Галузі із збільшенням інвестиційних вкладень

Джерело: [8]

Аналізуючи дані рис. 2, передусім необхідно зазначити, що обсяг капітальних вкладень в минулому році значно зріс у таких галузях: рибацтво, фінансова діяльність та добувна промисловість.

Галузі національного господарства, інвестиційні вкладення в які зменшились у 2012 році та їх розмір зображено на рис. 3. Підприємства переробної промисловості зменшили обсяги освоєння капітальних інвестицій на 5,1%, виробництва коксу, продуктів нафто-перероблення (на 26,2%), легкої промисловості (на 16,7%), металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів (на 5,6%), виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (на 2,6%).

Разом з тим на 40,0% зменшили освоєння капітальних інвестицій підприємства з надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльності у сфері культури та спорту, на 31,0% – установи й

заклади освіти, на 4,5% – установи державного управління, на 0,9% – підприємства, що здійснюють операції з нерухомим майном, оренди, інжинірингу та надання послуг підприємцям [8].

Рис. 3. Галузі із зменшенням інвестиційних вкладень

Джерело: [8]

Значний обсяг інвестицій в Україну надходять з інших країн (табл. 3), так згідно з даними Державної статистичної служби, загальний обсяг прямих іноземних інвестицій на кінець 2012 року становив 54 млрд. 462,4 млн. дол. США, що на 1,7% більше у порівнянні з обсягами інвестицій на початок 2012 року і з розрахунку на одного українця становить 1115,7 дол. США. Інвестиції надходили зі 130 країн світу [6].

Таблиця 3

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України з країн ЄС (наростаючим підсумком з початку інвестування; млн.дол. США)

Країни	Обсяги прямих інвестицій на	
	01.01.2012	31.12.2012
Всього з країн ЄС	40331,8	42979,3
Австрія	3418,8	3401,4
Велика Британія	2593,4	2556,5
Греція	467,7	466,1
Данія	199,5	200,5
Естонія	162,5	168,6
Ірландія	157,2	168,1
Італія	975,1	1015,9
Кіпр	13355,2	17275,1
Люксембург	495,2	558,8
Нідерланди	4898	5168,6
Німеччина	7391,8	6317
Польща	854,1	916,4
Угорщина	681,4	688,3
Франція	2260,4	1765,3
Швеція	1756,8	1600,1
Інші	664,7	712,6
Всього в Україні	50333,9	54462,4

Джерело: [6]

До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає більш ніж 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Австрія, Великобританія, Франція, Швеція, Італія, Польща, Угорщина.

За даними, наведеними у таблиці 3, найбільший обсяг капітальних вкладень в Україну надходило з Кіпру, Австрії, Великої Британії, Франції та Швеції.

Що ж стосується інвестиційної інфраструктури України, то вона вважається досить розгалуженою. Оскільки в країні функціонують різного роду біржі (фондові, товарні та універсальні), широка мережа банківських установ, консультаційні центри з питань інвестицій та інновацій, небанківські фінансово-кредитні установи, страхові компанії та різного спрямування науково-консультаційні центри з інвестицій та між національного бізнесу тощо [11].

Для підвищення інвестиційної привабливості галузей національного господарства держава на законодавчому рівні повинна стимулювати розвиток пріоритетних галузей та сприяти розвитку інших галузей. Так, її основними завданнями в даній сфері повинні виступати:

- впровадження рентабельних та високо інноваційно-інвестиційних проектів для модернізації існуючих виробничих систем господарства;
- створення технічних можливостей для впровадження інновацій;
- підтримка вітчизняного інноваційного потенціалу та розвитку, забезпечення галузей національного господарства висококваліфікованими кадрами;
- скорочення розміру ресурсних затрат на впровадження нових технологій та економію сировини;
- ефективне використання економічних важелів в даних галузях, для збільшення експорту, фінансова підтримка та гнучка система кредитування;
- підтримка підприємств у науково-технічних розробках;
- розвиток міжнародного співробітництва та використання іноземного досвіду [2].

Основні проблеми інвестиційного клімату в Україні для галузей національного господарства поділяються за такими складовими:

- правова: обмеженість залучення приватних інвестиційних вкладень через приватизаційні процеси з державними підприємствами, недостатня захищеність інвесторів законодавством;
- економічна: відсутність стратегічного напрямку, негативний міжнародний імідж України перед інвесторами;
- фінансова: складна система оподаткування (ставка податку на прибуток в Україні 25%) велика кількість податкових платежів;
- науково-технологічна: відсутність науково-технічних розробок через слабе фінансове та кадрове забезпечення [4].

Для майбутнього інноваційно-інвестиційного розвитку галузей національного господарства в Україні повинно розвиватись правове поле для інвестування.

Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 року № 1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних суперечок між державами та іноземними особами.

Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міждержавні угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу.

Висновки з даного дослідження. Отже, для підвищення інвестиційної привабливості галузей національного господарства держава на законодавчому рівні повинна стимулювати розвиток пріоритетних галузей. Доцільно звернути увагу на потенціальні сфери інвестицій, а саме: промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт та зв'язок.

Законодавством України повинні передбачатися гарантії діяльності для інвесторів, здійснюватися обов'язкове повернення їх інвестицій в натуральній формі або у валюті інвестування у випадку припинення інвестиційної діяльності. Гарантії повинні стосуватись і отримання доходів від інвестицій у грошовій або товарній формі.

Перспективи подальших досліджень потребують визначення нової інвестиційної моделі зростання, яка б враховувала всі особливості та суперечності сучасної економічної сфери та позитивний досвід інвестиційної діяльності, щодо залучення капітальних вкладень інших країн.

Література

1. Про інвестиційну діяльність. – Закон України дійсний з 18.09.1991 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/pro_investitsijnu_diyal_nist.htm
2. Про стимулювання розвитку пріоритетних галузей національного господарства. – Закон України набрав чинності з 01.01.2007 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?Id=&pf3511=26855
3. Горник В.Г. Інвестиційно-інноваційний розвиток промисловості : монографія / В.Г. Горник, Н.В. Дацій. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 200 с.

4. Державна цільова економічна програма розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки України. – Офіційний документ Кабінету Міністрів України № 1900-р від 29.09.2010 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>
5. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності; за ред. Л.М. Овденко // Статистичний збірник. – К. : Держкомстат. – 2011. – 67 с.
6. Капітальні інвестиції [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: www.dergcomstat.gov.ua
7. Михайловська О.В. Сучасний стан інвестиційної привабливості України [Електронний ресурс] / О.В. Михайловська // Збірник наукових праць Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Економіка/4. Інвестиційна діяльність і фондові ринки. – С 10. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_nprt_2010/economics/66417.doc.
8. Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України // Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. – Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/file/link/193968/file/invest_klimat%2004_12_2012.doc
9. Про соціально-економічне становище України за січень-лютий 2013 року: Статистичний бюллетень. – К.: Державна служба статистики України, 2013. – С. 35-37.
10. Ривак О.С. Інвестиційна діяльність в Україні [Електронний ресурс] / О.С. Ривак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.13. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/20_13/228_Ryw.pdf
11. Чернюк О.В. Пріоритетні галузі для іноземної інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / О.В. Чернюк, К.В.Сидоренко // – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/.../228>

УДК 339.1-035.63/.64(477:100)

Влах М.Р.,
к.г.н., доцент кафедри економічної і соціальної географії
Львівський національний університет імені Івана Франка
Коропецька Т.О.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ ПРОДОВОЛЬЧИМИ ТОВАРАМИ: СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. У зовнішньоекономічній діяльності України протягом останнього часу посилюється значення торговельних зв'язків продовольчими товарами. Це пояснюється зниженням попиту на традиційні товари зовнішньоекономічних партнерів України і створенням сприятливої кон'юнктури на ринку сільськогосподарської сировини і продовольства. Відтак, аналіз товарної і особливо географічної структури експортно-імпортних зв'язків у цій економічній сфері, визначення шляхів їх оптимізації є актуальною проблемою у науково-теоретичному і прикладному аспектах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми міжнародної торгівлі України, у т. ч. продовольчими товарами, звертаються багато економістів про що свідчать публікації Абрашка О. В., Бураковського І., Власова В., Горіна Н. В., Скидана О., Пасхавера Б. І., Шубравської О. В., Молдаван Л. В. та ін. [1-7] Аналіз публікацій дозволяє констатувати переважання досліджень щодо видової структури експортно-імпортних зв'язків сільськогосподарської і продовольчої продукції, меншою мірою висвітлені питання стосовно їхньої територіальної сегментації.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз товарної і географічної структури міжнародної торгівлі України продовольчими товарами, розроблені рекомендації щодо їхньої оптимізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роль держави у міжнародному поділі та інтеграції праці визначається галузевою спеціалізацією експорту.

Основу товарної структури українського експорту становлять продукти рослинного походження – 40% (за період 2002-2012 рр. збільшення на 13,5%), жири та олії тваринного або рослинного походження – 26,3% (збільшення на 8,8%). За досліджуваний період відбулося зниження частки у структурі експорту готових продуктів – з 29,3% до 25,9% (зменшення на 3,5%), а також частки живих тварин, продуктів тваринного походження – з 26,8% до 7,8% (зменшення на 19,0%) (рис. 1). Структура